

SPOLEČNÉ VYŠETŘOVACÍ TÝMY A ÚČAST ČESKÉ REPUBLIKY

ELIŠKA ORSINI*

Abstract: **Joint Investigation Teams and Participation of the Czech Republic**

Joint Investigation Teams (JITs) are a flexible and effective tool for international cooperation in complex and time-sensitive investigations of cross-border crimes. In many cases, traditional channels of mutual legal assistance do not meet the operational needs of the authorities involved, making direct cooperation and communication between the relevant authorities the most effective method for tackling increasingly sophisticated organised crime. JITs allow national authorities in different countries to quickly and easily establish cooperation in investigations, leading to mutually beneficial participation in investigations. The Czech Republic is also involved in JITs regarding serious criminal acts together with foreign colleagues and not only from neighbouring countries. The article describes the legal regulation of JITs, the various forms of such agreements between the states and analyses data in relation with the Czech Republic involvement in JITs.

Keywords: joint investigation teams; international cooperation; agreement; Czech involvement

Klíčová slova: společné vyšetřovací týmy; mezinárodní spolupráce; dohoda; české zapojení

DOI: 10.14712/23366478.2025.393

ÚVOD

Zájem o policejní a justiční spolupráci a společný unijní právní rámec v této oblasti od devadesátých letech 20. století, již od třipilířové struktury, podstatně vzrostl. Cílem tohoto článku je představit právní rámec jednoho ze zásadních příkladů této spolupráce, kterým jsou společné vyšetřovací týmy (dále jen „SVT“), a to jak z pohledu unijního, tak i českého práva. Následně je analyzována účast České republiky v těchto týmech z hlediska frekvence v průběhu let, spolupráce s dalšími státy a zaměření na určité trestné činnosti. Na základě těchto informací jsou pak hodnoceny možné praktické problémy i přínosy stávající úpravy.

* PhDr. Mgr. Eliška Orsini, Ph.D., Policejní akademie ČR v Praze, katedra trestního práva; e-mail: orsini@polac.cz.

Jedním z prvních nástrojů úpravy SVT je Neapolská úmluva II, která ve svém článku 24, nazvaném „Zvláštní vyšetřovací týmy“, upravila možnou dohodu orgánů několika členských států vytvořit takový tým pro provádění složitých a náročných vyšetřování konkrétních deliktů a pro koordinaci společných činností zaměřených na prevenci a odhalování určitých typů deliktů.¹

Klíčovým právním nástrojem se pak stala Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy EU, která byla podepsána v Bruselu dne 29. května 2000. S touto úmluvou vyslovil Parlament České republiky souhlas a pro ČR vstoupila v platnost dne 12. června 2006. Článek 13 blíže představuje SVT jako vzájemnou dohodu mezi orgány dvou a více členských států, pro určitý účel a na určitou dobu, s cílem vést trestní vyšetřování v jednom nebo více členských státech. Tým má být složen dle dohody stran a je zřizován zejména v případech obtížného a náročného vyšetřování souvisejícího s jinými členskými státy, nebo pokud okolnosti případu vyžadují koordinovaný postup.²

Návrh rámcového rozhodnutí, které je právním základem pro SVT v EU dodnes, byl představen pár dní po útocích dne 11. září 2001 a dalším důvodem přijetí byla také skutečnost, že ratifikace Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy EU byla pozdržena.³ Toto rámcové rozhodnutí bylo následně v roce 2022 pozměněno z důvodu přijatých pravidel pro zpracování osobních údajů.⁴ Právním rámcem EU pro vytváření SVT mezi členskými státy dnes je tak článek 13 Úmluvy EU o vzájemné právní pomoci i rámcové rozhodnutí o SVT z roku 2002.⁵ Všechny členské státy již provedly jeden, nebo oba dva z těchto základních právních předpisů.

RÁMCOVÉ ROZHODNUTÍ JAKO PRÁVNÍ ZÁKLAD EU PRO SVT

Preamble rámcového rozhodnutí zdůrazňuje, že jedním z cílů Unie je poskytnout občanům vysokou úroveň ochrany v prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Tohoto cíle lze dosáhnout předcházením trestné činnosti a bojem proti ní prostřednictvím užší spolupráce mezi policejními silami, celními orgány a ostatními příslušnými orgány v členských státech a současně je nutné dodržet zásady lidských práv a základních svobod a právního státu, na nichž je Unie založena a které jsou společné členským státům.

Rámcové rozhodnutí vstoupilo v platnost dne 20. června 2002. Právní úprava SVT je zde formulována v zásadě shodně s textem Bruselské úmluvy. Článek 1 upravuje vznik

¹ Úmluva o vzájemné pomoci a spolupráci mezi celními správami, vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 24, 23. 1. 1998, s. 2–22.

² Článek 13 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, vypracované Radou na základě článku 34 Smlouvy o Evropské unii.

³ RIJKEN, C. – VERMEULEN, G. *Joint Investigation Teams in the European Union*. The Hague: TMC Asser Press, 2006, s. 14.

⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/211 ze dne 16. února 2022, kterou se mění rámcové rozhodnutí Rady 2002/465/SVV, pokud jde o jeho uvedení do souladu s pravidly Unie o ochraně osobních údajů. PE/77/2021/REV/1. Úř. věst. L 37, 18. 2. 2022, s. 1–3.

⁵ Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech (2002/465/SVV). Úř. věst. L 162, 20. 6. 2002, s. 1–3.

SVT, který vytvářejí příslušné orgány alespoň dvou či více členských států vzájemnou dohodou. SVT je vytvářen pro určitý účel a na určité období, přičemž toto období může být po dohodě všech prodlouženo. Obecným účelem SVT je pak vést vyšetřování trestných činů v jednom nebo ve více státech, které SVT spoluvytvářejí. Dohoda příslušných orgánů rovněž konkretizuje složení jednotlivých SVT. Rámcové rozhodnutí příkladmo uvádí důvody vytvoření SVT, kdy se jedná buď o skutečnost, že vyšetřování trestných činů některým členským státem vyžaduje obtížná a náročná vyšetřování se vztahem i k jiným členským státům, nebo více členských států vede vyšetřování trestných činů, u kterých okolnosti případu vyžadují koordinovanou a sladěnou činnost v dotyčných členských státech.

Potřeba zřízení SVT je definována žádostí některého (kteréhokoli) členského státu, ve které tento stát rovněž představí návrh na složení týmu. Ačkoli rámcové rozhodnutí blíže nespecifikuje, jak má taková žádost vypadat, lze užít odkaz uvedený v čl. 1 odst. 2 na Evropskou úmluvu o vzájemné pomoci ve věcech trestních, a proto musí být splněny obecné podmínky žádosti o vzájemnou pomoc dle této úmluvy.⁶ Současně je zde uvedeno, že tým se vytváří v jednom z členských států, ve kterých má být vyšetřování prováděno. Je ale zřejmé, že přeshraniční charakter SVT a společného vyšetřování může vést k vyšetřování ve více státech, a proto i určení osoby, která SVT má vést, se může v jednotlivých státech lišit. Článek 1 rámcového rozhodnutí k tomu rozvádí obecné podmínky nasazení SVT.

Vedení týmu vykonává zástupce příslušného orgánu činného v trestním řízení z členského státu, v němž je vyšetřovací tým nasazen. Jedná pak v rámci svých pravomocí podle vnitrostátního práva. Vyšetřovací tým vykonává své činnosti v souladu s právními předpisy členského státu, v němž je nasazen a stát je povinen učinit potřebná organizační opatření k tomu, aby SVT mohl úspěšně realizovat svoji činnost. Členové týmu vykonávají své úkoly pod vedením určené osoby s ohledem na podmínky stanovené jejich vlastními orgány v dohodě o vytvoření týmu. Členové, kteří jsou z jiných států, než je stát, kde je SVT nasazen, se označují jako členové „vyslání“ k týmu. Tito vyslaní členové mají právo být přítomni, když se přijímají vyšetřovací postupy, vedoucí týmu však může z určitých důvodů v souladu s právními předpisy daného státu rozhodnout případně jinak. Vedoucí týmu je také může pověřit, aby (po schválení ze strany příslušných států) uskutečnili určité vyšetřovací postupy. Vyslání členové také mohou, v souladu s právními předpisy a svými pravomocemi, poskytovat týmu informace dostupné v členském státě, který jej vyslal, za účelem vyšetřování trestných činů prováděného týmem. Zde rámcové rozhodnutí dále specifikuje, k jakým účelům mohou být využity informace získané členy týmu. Jedná se o účely, pro které byl STV vytvořen, dále účely odhalování, vyšetřování a stíhání jiných trestných činů (s výhradou předchozího souhlasu členského státu, kde byla informace získána) a účely předcházení bezprostřednímu a vážnému ohrožení veřejné bezpečnosti, případně jiné účely, dle dohody států vytvářející SVT.

Úprava rámcového rozhodnutí o SVT neomezuje existenci takových týmů dle jiných právních předpisů nebo jiných ujednání o vytváření nebo činnosti společných vyšetřovacích týmů. V závěru textu rámcového rozhodnutí je pak upravena trestněprávní

⁶ RIJKEN – VERMEULEN, *c. d.*, s. 15.

i občanskoprávní odpovědnost úředníků. V případě trestněprávní odpovědnosti se členové týmu považují za úředníky členského státu, v němž je tým nasazen. Uvedené má dopad na situaci, kdy by proti takovému členovi byl spáchán trestný čin, tedy jednalo by se o trestný čin spáchaný proti úřední osobě, nebo by naopak sami trestný čin spáchali. Občanskoprávní odpovědnost znamená, že pokud člen týmu spáchá na území jiného členského státu, kde je nasazen, škodu při své činnosti, odpovídá za ni jeho členský stát. Členský stát, jehož osoby působící jako členové týmu způsobí škodu jakékoli osobě na území jiného členského státu, nahradí danému státu plně jakoukoli částku, kterou tento stát vyplátí obětem nebo jejich právním nástupcům.

V současné době lze očekávat, že výměnu informací v rámci SVT usnadní také nová platforma, připravovaná v souladu s nařízením z roku 2023.⁷ Uvedené nařízení totiž zdůrazňuje potřebu zřízení platformy pro spolupráci SVT za účelem efektivní komunikace a zabezpečené výměny informací a důkazů s cílem zajistit, aby osoby odpovědné za nejzávažnější trestné činy mohly být rychle pohnány k odpovědnosti. Tato platforma musí být propojena s již existujícími nástroji IT Eurojustu podporující činnosti SVT a měla by být spuštěna nejpozději 7. prosince 2025. Její použití bude na dobrovolném základě, neboť stávající právní rámec nestanoví, jakým způsobem si účastníci SVT mají vyměňovat informace. Možnost využití této platformy a zabezpečené výměny dat však může představovat další přínos v podobě rychlé výměny velkého objemu dat, informací a důkazů. Funkce platformy by měly být zajištěny nejmodernějším softwarem, který umožňuje zpětně nevysledovatelnou komunikaci ukládanou lokálně na zařízeních uživatelů. Lze tak předpokládat, že tato platforma bude představovat dostatečně zabezpečený komunikační kanál před možnými útoky pachatelů a podpoří rychlý a bezpečný přenos údajů, kdy se všichni členové týmu budou moci připojit a komunikovat. V tomto směru tak lze očekávat technické zlepšení činnosti SVT. Protože je ale užití dobrovolné, mohou strany SVT, pokud by to odůvodňovala specifika případu, přistoupit k užití jiných, již zaužívaných forem komunikace. Zřízení a údržba platformy jsou financovány z rozpočtu EU, proto její užití může být výhodné i z hlediska nákladů.

VZOROVÉ DOHODY O VYTVOŘENÍ SVT

Příklad dohody o vytvoření SVT byl předložen doporučením Rady ze dne 8. května 2003.⁸ V tomto modelovém příkladu byly rozlišeny jednotlivé části dohody, kterými jsou strany SVT, účel a období, na které je vytvářen, v jakém členském státě bude SVT nasazen, kdo jej vede a kdo jsou další členové týmu, jaké jsou obecné, specifické a organizační podmínky a zda jsou v týmu zapojeni též zástupci z Europolu, Eurojustu, Komise či jiného orgánu EU, nebo zástupci z třetích států. Toto doporučení Rady reagovalo na potřebu usnadnit realizaci rámcového rozhodnutí, zrychlit možnost

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/969 ze dne 10. května 2023, kterým se zřizuje platforma pro spolupráci na podporu fungování společných vyšetřovacích týmů a mění nařízení (EU) 2018/1726. PE/73/2022/REV/1. Úř. věst. L 132, 17. 5. 2023, s. 1–20.

⁸ Council recommendation of 8 May 2003 on a model agreement for setting up a joint investigation team (JIT). Úř. věst. C 121, 23. 5. 2003, s. 1–6.

vytvoření SVT a současně zůstat flexibilním vzorem, který lze pro konkrétní potřeby jednotlivých týmů upravit. Vzorová dohoda byla postupně jednotlivými usneseními Rady revidována. Poprvé tomu tak bylo v roce 2010.⁹ Návrh tohoto usnesení o vzorové dohodě o vytvoření SVT podpořila i ČR, zejména s ohledem na skutečnost, že sjednocení praxe může usnadnit a zrychlit uzavírání dohod o vytvoření takových týmů, a tím i uspořít čas i finanční prostředky státnímu rozpočtu.¹⁰ V tomto usnesení Rada zdůraznila, že potřeba nového vzoru vznikla z možnosti vycházet z nově nabytých zkušeností existujících týmů a zahrnout tak do nového vzoru osvědčené postupy, zejména s ohledem na vzrůstající ochotu nové týmy dále vytvářet. Nadále byl zachován požadavek, aby byla vzorová dohoda komplexní, ale pružná, se zachováním možnosti pro jednotlivé orgány si ji přizpůsobit dle konkrétních požadavků. Ve vzorové dohodě byly zahrnuty kategorie pro popis stran dohody, účelu, možnosti operativního akčního plánu, doby trvání, nasazení v členském státu, vedení, členové a účastníci SVT, důkazní materiály, obecné podmínky či interní hodnocení.¹¹

V roce 2017 bylo přijato další usnesení Rady o vzorové dohodě o vytvoření SVT.¹² Zde Rada uvedla, že při vytváření a provozování stále většího počtu týmů existuje prostor pro zjednodušení stávající vzorové dohody a pro urychlení procesu jejich vytváření. V úvodu vzoru Rada nabízí vícero příkladů právních základů, na které mohou strany při vytváření dohody odkázat. Jedná se nejen o rámcové rozhodnutí o SVT a Úmluvu o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy EU, ale také o specifické úmluvy OSN, např. proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, proti nadnárodnímu organizovanému zločinu či proti korupci. Opět byl v úvodní části ponechán prostor pro vymezení stran, účelu a doby trvání, nasazení v členském státu, vedoucí, členové a účastníci týmu. Pamatováno bylo dále na oblast shromažďování informací a důkazních materiálů, přístup k nim a jejich případné zpracování a využívání, a to dále s rozlišením materiálů, které byly získány ještě před vytvořením týmu nebo byly získány ze států, které se týmu neúčastní. Nabídnuta je rovněž úprava práv a povinností vyslaných členů, např. pokud jde o vyšetřování, donucovací opatření nebo právo nosit a používat zbraně, konzultace a koordinace stran, komunikace s médii, hodnocení či organizační opatření. První dodatek upravil ujednání o účastnících SVT, druhý dodatek obsahoval dohodu o prodloužení činnosti týmu, pro případ, že účelu SVT nebylo dosud dosaženo, a třetí dodatek představil vzorovou dohodu sloužící ke změně původní písemné dohody o vytvoření SVT.

O čtyři roky později, v prosinci 2021 Rada schválila usnesení o revidovaném dodatku i vzorové dohody o vytvoření SVT.¹³ Rada zde konstatovala, že každý rok se vytváří

⁹ Usnesení Rady ze dne 26. února 2010 o vzorové dohodě o vytvoření společného vyšetřovacího týmu (SVT). Úř. věst. C 70/01, 19. 3. 2010, s. 1–12.

¹⁰ Sestavení Společných vyšetřovacích týmů bude snazší. In: *Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii* [online]. 28. 3. 2010 [cit. 2025-01-05]. Dostupné na: https://mzv.gov.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/sestaveni_spolecnych_vysetrovacich_tymu.html.

¹¹ Tamtéž.

¹² Usnesení Rady o vzorové dohodě o vytvoření společného vyšetřovacího týmu (SVT). Úř. věst. C 18, 19. 1. 2017, s. 1–9.

¹³ Usnesení rady o revidovaném dodatku i vzorové dohody o vytvoření společného vyšetřovacího týmu (SVT) (2022/C 44/01). Úř. věst. C 44/01, 28. 1. 2022.

značný počet SVT, kterých se rovněž často účastní agentury EU, zejména Eurojust, Europol a OLAF.¹⁴ Jejich účast tak především odůvodnila potřebu upravit vzor dohody. Uveden je tak příklad ustanovení ve vztahu k účastníkům týmu, kdy za Eurojust jsou tito účastníci vymezeni jmenovitě s uvedením konkrétní funkce, kterou zastávají. Současně je uveden název členského státu, který do Eurojustu vysílá svého styčného zástupce jako účastníka SVT. Pro případ, že by tato osoba nemohla plnit své povinnosti, je jmenován její náhradník, o čemž mají být všechny strany písemně vyrozuměny.

Účastníci z Europolu mají být vymezeni svým osobním číslem, funkcí a uvedením týmu nebo oddělení, kterého jsou součástí. Ustanovení o náhradníkovi platí shodně jako v případě Eurojustu. Mezi podmínkami účasti zaměstnanců Europolu je uvedeno, že nevyužívají žádná donucovací opatření, ovšem mohou být přítomni během operativních činností společného vyšetřovacího týmu s cílem poskytovat okamžité poradenství a pomoc členům týmu, kteří donucovací opatření provádějí. Uvedené platí za předpokladu, že zde nejsou jiné právní překážky daného členského státu. Pokud jde o trestné činy spáchané na zaměstnancích Europolu nebo jimi, podléhají během činnosti SVT vnitrostátnímu právu toho členského státu, ve kterém je tým nasazen, platnému pro osoby se srovnatelným funkčním zařazením. Tito zaměstnanci také mohou přímo kontaktovat členy týmu a poskytnout všem jeho členům veškeré nezbytné informace v souladu s nařízením o Europolu.

K účasti úřadu OLAF na týmu mají být uváděna jména s připojením funkce, doplnění osob či jejich vyjmutí ze seznamu je ze strany úřadu písemně zasláno jednotlivým stranám týmu. Tito zaměstnanci pomáhají při shromažďování důkazů a poskytují členům týmu odborné znalosti. Nejsou oprávněni k žádným donucovacím opatřením, ovšem mohou být, shodně jako zástupci z Europolu, přítomni během operativních činností týmu s cílem poskytovat okamžité poradenství a pomoc těm členům, kteří provádějí donucovací opatření, pokud neexistují žádné další právní překážky. Podpora, kterou zaměstnanci poskytují, se týká jak operativní a technické pomoci a odborných znalostí při vyšetřování trestné činnosti, tak poskytování a ověřování informací, včetně forenzních údajů a analytických zpráv. Zajišťují také administrativní, dokumentační, logistickou, strategickou, technickou a forenzní podporu, podle požadavků vedoucího daného týmu. Dále mohou členy týmu kontaktovat přímo a poskytovat jim informace z příslušných spisů v systému správy případů úřadu OLAF. Podmínky a omezení týkající se využívání těchto informací musí být dodrženy. Informace, které naopak zaměstnanci získají, mohou být se souhlasem členského státu, který informace poskytl, a na jeho odpovědnost zaneseny do příslušných spisů systému správy případů úřadu OLAF. Technické vybavení je povinen zajistit členský stát, ve kterém jsou vyšetřovací úkony prováděny. Jedná se např. o kancelářské vybavení, prostory, telekomunikace apod. Náklady, které se týkají účasti zaměstnanců úřadu OLAF, hradí tento úřad.

¹⁴ Zřízený rozhodnutím Komise 1999/352/ES, ESUO, Euratom ze dne 28. dubna 1999 o založení Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF), naposledy pozměněným rozhodnutím Komise (EU) 2015/512 ze dne 25. března 2015, a v souladu s ustanoveními nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 883/2013 ze dne 11. září 2013 o vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF) a nařízení Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 ze dne 18. prosince 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství (dále jen „právní předpisy o úřadu OLAF“).

Rovněž je uvedena možnost účasti jiných subjektů, kdy má být uvedena informace o jméně, funkci či hodnosti a organizaci, ze které je daná osoba vyslána. Dále mají být specifikovány údaje o účelu účasti, udělená práva (jsou-li nějaká práva udělená), hrazení nákladů s účastí spojených a účel a oblast působnosti účasti.

DALŠÍ INSTITUTY MEZINÁRODNÍ JUSTIČNÍ SPOLUPRÁCE A ČESKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Činnost SVT je pouze jednou z možných forem přeshraniční spolupráce. Právní základ justiční spolupráce v trestních věcech se v primárním právu EU nachází v člancích 82 až 85 Smlouvy o fungování EU. Většina opatření v této oblasti je přijímána řádným legislativním postupem a podléhá soudnímu přezkumu ze strany Soudního dvora Evropské unie. V dané oblasti také působí více unijních agentur, zejména agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech („Eurojust“) a Úřad evropského veřejného žalobce („EPPO“). Důležitou roli zde sehrává i Evropský parlament, který se na justiční spolupráci v trestních věcech podílí na rovnocenné úrovni s Radou.¹⁵ Při úvaze, zda má být SVT vytvořen a jaký je jeho účel, lze předpokládat, že bude dotčenými stranami zvažováno, zda nepřistoupit k jiné formě spolupráce. Zde primárně záleží nejen na definovaném účelu SVT, ale také na jednotlivých dílčích cílech, které jsou sledovány, mnohosti očekávaných úkonů realizovaných na jiném území a potřebě rychlé výměny informací či operativní formy spolupráce. Níže jsou proto stručně představeny hlavní nástroje usnadňující přeshraniční vyšetřování v rámci EU.

Za účelem vzájemného uznávání pro účely zajištění předmětů, listin a údajů pro řízení v trestních věcech bylo přijato rámcové rozhodnutí o evropském důkazním příkazu,¹⁶ v roce 2014 pak byla přijata směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu,¹⁷ která tento příkaz vymezila jako rozhodnutí justičního orgánu vydané či potvrzené justičním orgánem jednoho členského státu („vydávajícím státem“) za účelem provedení jednoho nebo několika konkrétních vyšetřovacích úkonů v jiném členském státě („ve vykonávajícím státě“) s cílem získat důkazy. Cílem této úpravy byla podpora zajištění rychlé, účinné a důsledné spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy a zajistit jednotný rámec pro získávání důkazů, a to ve všech fázích trestního řízení, včetně řízení před soudem.

Český zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních¹⁸ (dále také „ZMJŠ“) rovněž upravuje jednotlivé instituty mezinárodní spolupráce. K samotnému institutu dohody o SVT tento zákon uvádí, že dohoda je uzavírána s orgány jednoho nebo více států a žádost podává státní zástupce, který vykonává dozor nad zachováváním

¹⁵ DAVOLI, A. Justiční spolupráce v trestních věcech. In: *Evropský parlament: Fakta a čísla o Evropské unii* [online]. 2024 [cit. 2024-12-21]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/155/justicni-spoluprace-v-trestnich-vecech>.

¹⁶ Rámcové rozhodnutí Rady 2008/978/SVV ze dne 18. prosince 2008 o evropském důkazním příkazu k zajištění předmětů, listin a údajů pro účely řízení v trestních věcech. Úř. věst. L 350, 30. 12. 2008, s. 72.

¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

¹⁸ Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

zákonnosti v přípravném řízení, prostřednictvím Nejvyššího státního zastupitelství. Zde úprava doznala v průběhu času změn, neboť dřívější úprava v trestním právu na území ČR neurčovala jako vedoucího SVT státního zástupce, který vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, ale osobu služebně činnou v policejním orgánu ČR. V současnosti je Nejvyšší státní zastupitelství rovněž příslušné k přijetí takové žádosti od cizozemského orgánu. Obsah žádosti má být formulován shodně jako žádost o právní pomoc, a tak vyžaduje označení dožadujícího justičního orgánu a datum, údaje o osobě, proti které se trestní řízení vede, popis skutku s právní kvalifikací a přesný popis úkonu právní pomoci a jeho zdůvodnění. Dále platí náležitosti shodně jako v rámcovém rozhodnutí, tedy navrhovaný účel a doba trvání, navrhované složení týmu, charakteristika pravomocí orgánů ČR, navrhovaný pracovní jazyk, navrhované místo působení a způsob fungování týmu.¹⁹ V případě, že společný vyšetřovací tým působí na území ČR, je jeho vedoucím státní zástupce, který vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení. Členové týmu, kteří jsou z jiných zemí, mají právo být při úkonu trestního řízení přítomni, s výjimkou případů, kdy vedoucí týmu pro důležité důvody rozhodne jinak. Tito členové však sami úkony trestního řízení na území ČR provádět nemohou.²⁰ Důležitou součástí činnosti SVT je výměna informací, která mezi členy týmu probíhá. Informace, které jsou získány zákonným způsobem, mohou být použity jak pro účel daného týmu, případně jiné mezi státy dohodnuté účely, tak pro odhalování, vyšetřování a stíhání jiného trestného činu, pokud k tomu stát, ve kterém byla informace získána, udělil souhlas, či pro předcházení nebo odstraňování bezprostředního a závažného ohrožení veřejné bezpečnosti. Pokud by to naopak byla ČR, která informaci poskytla, může udělení souhlasu jinému státu pro účely odhalování, vyšetřování nebo stíhání jiného trestného činu odepřít v případě, kdy by použití informace mohlo ohrozit trestní řízení vedené v ČR, nebo pokud by byl dán důvod k odmítnutí poskytnutí právní pomoci.²¹

Jak vyplývá z výše uvedeného popisu dohody o SVT, jedním z nejbližších právních institutů je právní pomoc, tedy jak vyžadování právní pomoci v cizím státu, tak poskytování právní pomoci cizozemským orgánům. Žádost o právní pomoc činí státní zástupce a po podání obžaloby soud a následně je tato žádost zprostředkována příslušnému orgánu prostřednictvím Nejvyššího státního zastupitelství či Ministerstva spravedlnosti. Obsahem žádosti je například zajištění výsledku podezřelého, obviněného, svědka nebo znalce, skryté vyšetřování, přeshraniční sledování, přeshraniční odposlech, sledovaná zásilka, uchování dat, poskytování informací z evidence Rejstříku trestů, zajištění věci či dočasné převzetí či předání osoby.

Dalším institutem mezinárodní spolupráce v justiční oblasti je vydání osoby, kdy se může jednat jak o vyžádání z cizího státu, tak vydání do cizího státu. ZMJS dále upravuje bližší podmínky vydání i případy, kdy je vydání nepřípustné. Dále je rovněž zákonem upraven institut předání trestního řízení do cizího státu a jeho převzetí z cizího státu, jestliže skutek, pro který je vedeno, je trestný i podle práva České republiky a spadá do pravomocí orgánů ČR.

¹⁹ § 71 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

²⁰ § 73 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

²¹ § 74 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

Justiční spolupráce v trestních věcech je v EU založena na zásadě vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí. Významným institutem mezinárodní justiční spolupráce je tak uznání a výkon cizozemských rozhodnutí a zajištění výkonu rozhodnutí v cizím státu. V neposlední řadě je prvkem justiční spolupráce i průvoz osob, a to jak přes území třetího státu, tak přes území České republiky.

Justiční orgány dále poskytují potřebnou součinnost mezinárodním trestním soudům a tribunálům, zejména v podobě právní pomoci, předání osob, výkonu rozhodnutí či předání a převzetí trestního řízení.²²

Ve vztahu k předání je nutné také výslovně zmínit institut evropského zatýkacího rozkazu (také jen „EZR“), který existuje v EU již přes dvacet let. EZR byl upraven unijním předpisem s cílem zrušit formální postup vydávání osob, které se po vynesení pravomocného rozsudku vyhýbají spravedlnosti, a urychlit postupy vydávání osob, které jsou podezřelé ze spáchání trestného činu. Jednalo se o první konkrétní opatření v oblasti trestního práva k provedení zásady vzájemného uznávání. Obsahem EZR je soudní rozhodnutí, které vydal některý členský stát proto, aby jiný členský stát zatkl a předal vyžádanou osobu za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody.²³

ZAPOJENÍ ČR DO SVT

Autorka článku si od českého zástupce v Eurojustu vyžádala data týkající se účasti ČR ve společných vyšetřovacích týmech a níže shrnuje hlavní závěry, které z daných dat vyvodila. SVT jsou v průběhu let čím dál více podporovány i ze strany Eurojustu. Zatímco v roce 2015 se jednalo o celkem 19 případů s účastí ČR a Eurojustu, v roce 2018 o 33 případů, v roce 2020 o 35 případů a v roce 2023 se jednalo o 37 případů. Pokud jde o poměr nově vzniklých oproti nadále trvajícím SVT, tak v roce 2015 bylo 5 nových a 14 trvajících týmů, v roce 2018 byl tento poměr 9 a 24, 10 a 25 v roce 2020 a 10 a 27 v roce 2023. Data poskytnutá za pouhou první polovinu roku 2024 navíc jasně potvrzují tento navyšující se trend, neboť jen za první pololetí je tento poměr 11 a 29 společných vyšetřovacích týmů s účastí ČR a podpory Eurojustu.

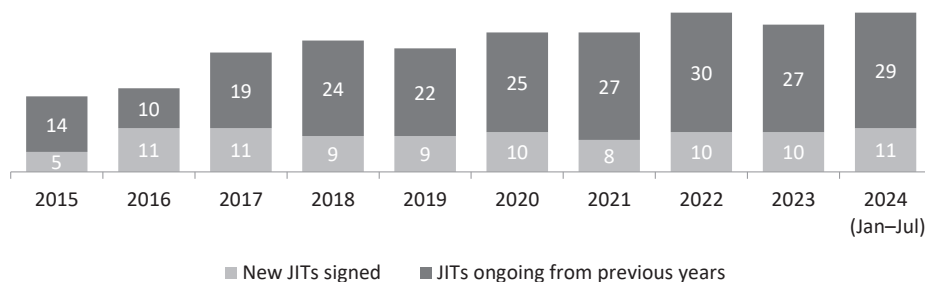
Z hlediska zemí, se kterými ČR spolupracuje nejčastěji, se jedná o Slovensko, Německo, Polsko, Velkou Británii a Ukrajinu. Druhy trestné činnosti, které byly v rámci SVT se zapojením ČR řešeny, jsou především daňová trestná činnost a podvody, drogová kriminalita, organizovaný zločin, obchod s lidmi a migrace či praní špinavých peněz.

Uvedené spojení zemí a zaměření trestné činnosti lze rovněž hodnotit podrobněji. Například u společných vyšetřovacích týmů, kde působila ČR a Slovensko, se nejčastěji jednalo o daňovou trestnou činnost a podvody a drogovou kriminalitu. O shodné zaměření trestné činnosti se jednalo i v případech SVT s účastí ČR a Německa. Pokud jde o porovnání účasti v SVT s podporou Eurojustu v roce 2023, nejčastěji se těchto

²² Ustanovení § 145 a násl. zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

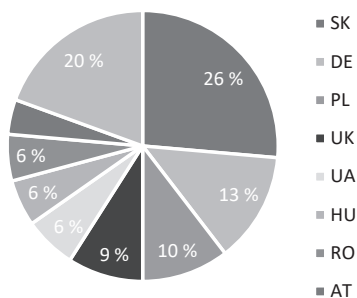
²³ Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Úř. věst. L 190, 18. 7. 2002, s. 1–20.

SVT zahrnující ČR s podporou Eurojustu

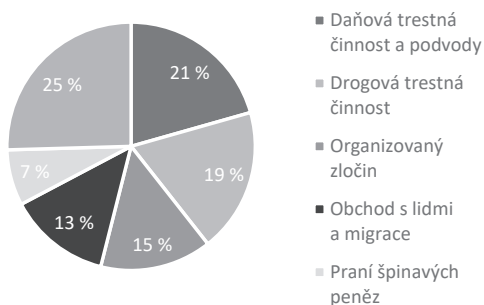

Zdroj: Data poskytnutá Eurojustem

Země spolupracující s ČR v rámci SVT

Druhy trestné činnosti řešené SVT

Zdroj: Grafy vytvořeny autorkou na základě dat poskytnutých Eurojustem

týmů účastnilo Německo (56), následované Itálií (55), Francií (54), Polskem (41) a Rumunskem (39). Poté se již srovnatelně účastnila Česká republika a teprve nižší počty zapojení mají další ujinní státy.²⁴

Na základě těchto dat tak lze konstatovat, že počet SVT, ve kterých je ČR zastoupena, jednoznačně v průběhu let stoupá.

ČR má úspěšné výsledky z realizací SVT, a to jak ve dvoustranných, tak i vícestranných případech. Příkladem dvoustranného SVT může být první zkušenost ČR se SVT, kdy bylo s Velkou Británií vyšetřováno dlouhodobé a organizované jednání skupiny pachatelů, spočívající zejména v obchodování s lidmi a znásilnění. Strany SVT musely předně vyřešit, jaký orgán povede trestní stíhání, a byly realizovány operativní a koordinační schůzky s cílem upřesnit plán koordinovaných akcí. Celkově doba trvání činila od podepsání dohody o SVT do postupného vydávání rozsudků dva roky.²⁵ Jiným úspěšným příkladem je pak vytvoření dvou spolupracujících SVT, Europol a Eurojust, pro vyšetřování v osmi státech EU a odkrývání obchodu s drogami, praní špinavých peněz a nezákonného obohacování. Celkem proběhlo 15 koordinačních schůzek.²⁶ Jiný vícestranný, opět úspěšný případ SVT, se týkal vyšetřování podvodů s DPH a pašování tabáku, kdy se zapojily další tři státy i Europol a Eurojust.²⁷ Ve všech uvedených případech se jednalo o přibližně roční spolupráci, někdy o rok prodlouženou, což odpovídá předpokladu, že SVT má být realizováno co nejrychleji poté, co vyvstane potřeba takové spolupráce, a následná výměna informací i důkazů probíhá na rychlé, operativní úrovni.

ZÁVĚR

Postupně rostoucí zájem o policejní a justiční spolupráci v EU vedl k vytvoření právního rámce pro společné vyšetřovací týmy, jehož základem je dnes Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy EU a rámcové rozhodnutí o SVT. Tyto právní předpisy umožňují vznik týmu složeného z orgánů několika států, který se zaměřuje na vyšetřování složitých trestných činů, často s mezinárodním charakterem.

Rámcové rozhodnutí upravuje vznik a fungování SVT, včetně podmínek pro jeho zřízení, vedení, složení a právní rámec. SVT může být vytvořen na žádost členského státu a jeho činnost je řízena dohodami mezi zúčastněnými státy. Různé verze vzorových dohod byly vytvořeny s cílem zjednodušit a urychlit proces vytváření SVT a přizpůsobit

²⁴ European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. Annual Report 2023. In: *European Union: Publications Office of the European Union* [online]. Publications Office of the European Union, 2024 [cit. 2025-01-31]. Dostupné na: <https://doi.org/10.2812/356222>.

²⁵ KADLČEK, R. – RICHTEROVÁ, A. Akce Bolero. *Státní zastupitelství*. 2013, roč. 2013, č. 6, s. 17.

²⁶ 44 arrested in Europe-wide crackdown against high-risk criminal network. In: *European Union Agency for Criminal Justice Cooperation* [online]. 2022 [cit. 2025-03-02]. Dostupné na: <https://www.eurojust.europa.eu/news/44-arrested-europe-wide-crackdown-against-high-risk-criminal-network>.

²⁷ Eurojust supports action against large-scale VAT fraud to the EU. In: *Eurojust* [online]. 2022 [cit. 2025-03-02]. Dostupné na: <https://www.eurojust.europa.eu/news/eurojust-supports-action-against-large-scale-vat-fraud-eu>.

je aktuálním potřebám a zkušenostem. Protože právní úprava je, pokud jde o požadavky na dohodu o SVT, poměrně minimalistická, považuje autorka za klíčové, aby se strany týmu sešly ještě v samotné fázi přípravy, například v rámci koordinačních schůzek, a vyjasnily si jak očekávání a průběh spolupráce, tak konkrétní specifika činnosti, daná oblastí vyšetřované trestné činnosti a zajišťováním důkazů. S ohledem na možnou flexibilitu při uzavírání těchto dohod může zůstat řada ujednání v neformální rovině, nicméně výslovně by mělo být mj. pamatováno na náklady a zapojení personálních a technických zdrojů. Právě oblast financování může totiž být jednou z významných nevýhod této formy přeshraniční spolupráce oproti jiným.

Další z obtížnějších částí přípravných jednání pak lze očekávat při srovnání a výkladu dotčených procesních norem zapojených států, zejména pokud jde o zajišťování důkazů, a dále při stanovení předpokladu, kde by mělo být realizováno následné jednání před soudem. Právě tyto oblasti a možná omezení daná vnitrostátními právními normami, např. pokud jde o účast jiných osob na vyšetřování v daném státě, mohou být hlavními překážkami, proč není SVT ustanoven a je přistoupeno k jinému právnímu nástroji. S ohledem na všechna tato specifika se však autorka nedomnívá, že by stávající právní úprava měla doznat změn, neboť naopak možnost odlišit aktuální potřeby pro dané vyšetřování činí tento nástroj následně pružný, efektivní a postupně čím dál více používaný, jak bylo prokázáno minimálně v případě České republiky. Hlavní výhodu SVT totiž lze spatřovat v rychlé, neformální komunikaci v rámci týmu, celkové podpoře nadnárodní spolupráce a navazování kontaktů mezi orgány činnými v trestním řízení, a tím i přeshraniční podpoře důvěry, absenci administrativních překážek a delšího časového horizontu v komunikaci. Výměna informací může být rovněž dále usnadněna připravovanou novou platformou pro SVT. Pro samotnou tvorbu dohody o SVT se i z výše uvedených důvodů jeví jako vhodné využít výše popsaný nabídnutý vzor, který pamatuje i na nejen právem požadované náležitosti. S ohledem na již četné zkušenosti států lze přepokládat, že strany mohou vycházet i ze svých dřívějších dohod o SVT.

V rámci Evropské unie existuje i širší rámec pro justiční spolupráci v trestních věcech, zahrnující například rámcové rozhodnutí o evropském důkazním příkazu a směrnici o evropském vyšetřovacím příkazu, které usnadňují zajištění důkazů mezi členskými státy. Důležitá je rovněž spolupráce s mezinárodními trestními soudy a agenturami, včetně Eurojustu, Europolu a OLAF, které se podílejí na vyšetřování a shromažďování důkazů v rámci SVT.

Česká republika se aktivně podílí na SVT, přičemž od roku 2015 se počet těchto týmů postupně zvyšuje, což ukazuje na rostoucí význam a podporu této formy mezinárodní spolupráce v trestním právu. V roce 2023 se jednalo o 37 případů, kdy se ČR zapojila, s podporou Eurojustu, do společných vyšetřovacích týmů. Nejčastěji se jedná o daňovou trestnou činnost, podvody a drogovou kriminalitu a ze zemí nejčastěji spolupracuje se Slovenskem, Německem a Polskem, tedy se sousedními státy. V rámci přípravy dohod lze dle typu trestné činnosti doporučit např. u odhalování drogové trestné činnosti v rámci SVT také začlenění ujednání, které se bude týkat nakládání se vzorky, a to jak procesně, tak z hlediska rozdělení nákladů. V případě podvodů pak může být důležité i ujednání o spolupráci s třetími státy, případně se soukromými subjekty, či

určení, jak se bude postupovat při sledování, zabavení či jiném nakládáním s majetkem. Specificky také může dohoda o SVT pamatovat na oběti či mediální strategii.

Teoretická i praktická zkušenost tak potvrzuje, že institut SVT umožňuje státům vyměňovat informace a důkazy přímo, spolupracovat mezi sebou v reálném čase a společně provádět operace. SVT také umožňuje i přítomnost pracovníků během vyšetřovacích úkonů na území jiných států, což zvyšuje efektivitu sdílení odborných znalostí a lidských zdrojů. Přímá komunikace navíc pomáhá budovat osobní vztahy a důvěru mezi členy SVT, což vede k rychlejší a efektivnější spolupráci.

PhDr. Mgr. Eliška Orsini, Ph.D.
Policejní akademie ČR v Praze
orsini@polac.cz
ORCID: 0009-0008-7298-2572